

Марко Вороний

Марко Миколайович Вороний (псевдонім Антіох) (5 (18) березня 1904, Чернігів — 3 листопада 1937, ур.Сандармох, Карелія) — український поет, перекладач, дитячий поет доби розстріляного відродження. Син Миколи Вороного.

Народився в сім'ї відомого українського поета Миколи Вороного й Віри Вербицької-Антіох, доньки поета Миколи Вербицького.

Читати хлопчик навчився вже у 6 років, а у 7 – став учнем Чернігівської гімназії. Захоплювався поезією, з 14 років став віршувати. Після жовтневого перевороту й утворення УНР та ЗУНР був приголомшений вбивством гімназистів під Крутами, його родича Григорія Вербицького та знайомої Томи Мещерської. 1918-го записувався добровольцем до армії Денікіна, але через неповноліття його не взяли. Був студентом Київського музично-драматичного інституту імені М. Лисенка та Київського інституту народної освіти.

Друкуватися в журналах почав у 20-х роках. Автор збірок віршів для дітей «Будівельники», «Коники», «Носоріг», «Ставок», «Червоні краватки» (1930), збірки поезій «Форвард» (1932). Перекладав з німецької (Райнер Марія Рільке, Георг Гайм, Альберт Ліхтенштайн), французької (Рене Сюллі-Прюдом, Шарль Бодлер, зокрема знаменитого «Альбатроса»), італійської (Джованні Бокаччо), єврейської (Давид Гофштейн) мов.

Успішно виступав у жанрі сонета, мріяв видати книжку-сонетарій. Філософська лірика поета, особливо на релігійні теми, вражає своєю глибиною й прозорливістю. Кращі вірші цієї тематики («Молитва», «Церкви і янголи», «Різдвяна елегія», «Отчизна») ввійшли до «Хрестоматії української релігійної літератури» (Мюнхен-Лондон, 1988).

Працював на кінофабриці, а також виконував літературну роботу на договірній основі. У рукописному, відділі Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка АН УРСР зберігаються довідки про безробіття, видані М. Вороному 1927 року Спілкою працівників освіти (Харків) та Спілкою робітників поліграфічного виробництва (Київ).

Восени 1933 року, коли посилювалися репресії проти українських письменників. М. Вороний змушений був виїхати до Москви, де майже рік працював у редакції журналу «Наши достижения».

Арештований 19 березня 1935 року в Києві органами НКВС УРСР. Згідно з протоколом трусу, у нього вилучено рукописи та особисте листування у трьох теках, а також книги М. Грушевського («Історія української літератури»,

«Украинский народ в прошлом и настоящем»), С. Єфремова («Історія українського письменства»), історичні праці М. Костомарова, «Твори» Т. Шевченка за редакцією С. Єфремова та ін. Нічого з цього на клопотання матері поета органи НКВС не повернули.

Слідство велося по груповій справі, в якій, крім М. Вороного, фігурували М. Зеров, А. Лебідь, Л. Митькевич, Пилипенко і П. Филипович. Усіх їх звинувачували в належності до контрреволюційної націоналістичної групи, що готувала повалення Радянської влади на Україні, а також терористичні акти проти радянських і партійних керівників.

З цієї групи до реабілітації дожив лише Л. Митькевич, який 1957 року заявив прокуророві, що слідство у їхній справі велося з грубими порушеннями соціалістичної законності.

Як з'ясовано перевіркою військової прокуратури, колишній співробітник НКВС УРСР Овчинников, який брав участь у розслідуванні цієї групової справи, за порушення соціалістичної законності був засуджений, а його колега Літман звільнений з органів державної безпеки за фальсифікацію матеріалів слідства.

Тому зрозуміло, яким чином у слідчому томі М. Вороного з'явилася така заява, датована 14 квітня 1935 року (подаємо мовою оригіналу): «Заявляю о том, что со дня моего ареста 19 марта 1935г. в течение 20 суток, уже находясь в стенах НКВД, я вел себя как предатель, как классовый враг, ни одного слова правду не говорил, но с 8 апреля я решил еще раз навсегда порвать с моим националистическим прошлым, и начал говорить искренне, ничего о себе не утаивая, отдавал всего себя, какой я есть, на руки пролетарского правосудия. И с указанного времени ни одного слова лжи мной не было сказано».

Зломивши волю М. Вороного, слідчі надиктували йому зізнання, які втягували в той чорний вир понад два десятки літераторів і журналістів, з якими він спілкувався (крім арештованих у спільній справі, М. Бажан, М. Рильський, Ю. Яновський, М. Жук, Ю. Меженко та ін.).

10 квітня 1935р., коли М. Вороний уже «начал говорить искренне», він визнав, що належав до контрреволюційної організації, мета якої «повалення Радянської влади і створення самостійної буржуазно-націоналістичної України».

Військовий трибунал Київського військового округу на закритому судовому засіданні 1-4 лютого 1936 року засудив Вороного М. М. на 8 років позбавлення волі у виправно-трудоному таборі.

Відбував покарання на Соловках, де працював в основному на сільськогосподарських роботах.

Як видно із архівно-слідчої справи М. Вороного, він, перебуваючи в ув'язненні, звертався з заявою в органи НКВС, в якій відмовлявся від зізнань, даних на попередньому слідстві та в суді, і просив переглянути його справу.

9 жовтня 1937р. трійкою, НКВС по Ленінградській області Вороного М.М. засуджено до розстрілу. Вирок виконано 3 листопада 1937р.

У липні 1956 року 76-літня мати поета Віра Миколаївна звернулася до військової прокуратури з проханням з'ясувати долю сина, про якого від вересня 1937-го нічого не знала, хоч неодноразово зверталася в різні інстанції, аж на ім'я Сталіна.

Ухвалою Військової колегії Верховного Суду СРСР від 23 січня 1958 року обидва вирокі стосовно Вороного М.М. скасовано, а справу припинено за відсутністю складу злочину.

Марко Вороний з батьком. 1920-ті роки

Підготовлено за матеріалами відкритих джерел